

УКОЛИКО се Србија не суочи са проблемом наталитета, озбиљно му и систематично не приступи, остаћемо запуштено друштво и народ који сам себи укида будућност. Постаћемо држава са опустелим територијама, празним учионицама, запуштеним њивама, затвореним фабрикама, држава остарелих јединаца и све бројнијих пензионера.

За академика Љубодрага Димића, претња да ћемо остати пуста земља на којој ће живети неки други народи једна је од највећи српских мука. Иако је Србија држава која се суочава са низом скоро нерешивих политичких проблема - не знамо где су нам границе, да ли идемо на Исток или на Запад - за овог чувеног историчара приоритети су мало другачији. Сматра да су нам, осим наталитета, угрожене кључне моралне вредности, да не улажемо довољно у знање које је наша једина шанса, да нам одлазе млади школовани људи без намере да се врате...

Тако он каже:

- Велики је одлазак младих људи, посебно оних са универзитетском дипломом, у иностранство. То, посредно, говори да они не виде своју будућност у Србији, већ их професионални изазови трајно удаљавају од државе у којој су рођени, а временом отуђују и од народа коме припадају. Вековна борба чији је циљ формирање државе и заштита простора омеђаног њеним границама изгубиће смисао, а на тлу Србије живеће неки други народи. Али то се већ дешавало у прошлости, како народа, тако и цивилизација које су се гасиле. Важан циљ требало би да буде и настојање да се у што краћем времену сагледа угрожена скала моралних вредности са којом се становништво мора озбиљно суочити и учинити све да постојеће стање превлада. У том великом и одговорном послу своје место морају имати породица, школа, црква, медији, политика и политичари... Морају се неговати врлине и жигосати друштвене девијације и сумњив морал који је зацарио у свим сферама живота, од политике, која никада и није била морална дисциплина, до профане забаве, која обесмишљава све друштвене и моралне вредности и подстиче понашање које "искаче" изван оквира моралног и до јуче друштвено прихватљивог.

****Једном сте рекли да се мали народи могу спасти само знањем. Срби имају тај потенцијал, али се недовољно улаже у образовање, науку, културу..., што може имати несагледиве последице.***

- Оно што малим народима и државама обезбеђује будућност су добра школа, знање, формирање критичког мишљења. Знање је наш једини ресурс са којим, уколико га увећамо и о његовом прибирању бринемо, можемо да досегнемо будућност. Школа, просвета, наука и знање којим оне обogaћују појединца и друштво требало би да буду прва дужност државе која нема друге ресурсе - територију и богатство, технологију, наталитет...

****Колико је на незавидан положај Србије и Срба утицала тешка прошлост током целог 20. века? Неки научници сматрају да је формирање прве Југославије било најскупља српска грешка од које се нисмо опоравили.***

- Положај у коме се данас налазимо не може се објаснити без увида у прошлост. Србија и Срби, најзначајнији чинилац у формирању југословенске државе, поделили су 1991. њену судбину, подједнако као и 1941. године. То је породило деценијску дезоријентацију. Историја је увек асоцијативна, зар не, али се не понавља. Слом југословенске државе за дуже време задржао је Србију на својеврсном раскршћу са кога њене политичке елите нису знале у ком правцу да поведу државу и њене становнике. У таквим околностима, непосредно пред оружани распад земље "отворено" је српско

питање.

***□ Показало се да то није био повољан тренутак, који ни до данас није дошао...**

- Српско питање је отворено, за разлику од решавања словеначког или хрватског питања, неприпремљено и без неопходне подршке "међународног чиниоца", чак против његове воље. Исказивање свести о националној целини српског народа пореметило је "равнотежу" на којој је почивала југословенска држава, почев од 1945. Изнова је извршена идентификација географског и етничког простора на коме Срби живе, често измешани са другим југословенским народима до степена када их није могуће делити. Изражена је жеља, када се већ југословенска држава распадала, за јединственом државом српског народа, а то је тумачено као својеврсна "национална патологија" и то Србима није допуштано. За започињање грађанског рата оптужени су Србија и српски народ. Као алтернатива комунистичким идејама, у јавности су легализоване националне идеје. Чувари југословенског братства и јединства преко ноћи су постали подједнако догматизовани заговорници српства, које нису нити разумели, нити познавали, нити осећали демократску природу српског питања... То важи и за војни врх Југославије, тј. онај део који је остао у Србији. Србија је сматрана последњим "комунистичким острвом" у Европи које треба насилно елиминисати. На одлуку о разбијању југословенске државе утицала је и Римокатоличка црква, која је себе доживљавала као најистакнутијег противника комунизма.

***□ Зашто српско питање изгледа "нерешиво", по правилу изазива ратове, и коме не одговара да се оно једном за свагда скине с дневног реда?**

- Његово "отварање" и решавање превазилази унутрашње границе српске државе и српства, односи се на народе са којима Срби живе измешани, као и на суседне народе и државе. Увек добија европске размере, утиче на међународни поредак, тиче се интереса великих сила на Балкану, Медитерану и у Европи. Производи последице које је тешко сагледати и регулисати. Тако је било у годинама српске револуције, Велике источне кризе, Анексионе кризе, балканских ратова, Првог и Другог светског рата, приликом пада Берлинског зида, краја Хладног рата, успостављања новог светског поретка и разбијања југословенске државе, годинама у којима је дошло до разилажења Србије и Црне Горе и једностраног проглашења независности Косова. Тако је и данас. О његовим размерама говори десетак ратова који производе демографски умор, порађају "нерадне менталитете", милитаризују друштво, коче модернизацију, доносе материјалне и људске губитке, поништавају генерацијске учинке, доводе српски народ до граница егзистенцијалног опстанка. Чињеница је да је "српско питање" данас "отворено" и да је

потребна не само политичка воља већ и научно знање да би оно било решено у складу са виталним интересима народа кога се превасходно тиче.

УЋУТКИВАЛИ СУ ХАНДКЕА

***ЧИНИ ли вам се да се преседани попут бомбадована СРЈ без одобрена УН, једностраног проглашена КиМ... данас обијају о главу заговорницима тих идеја?**

- Сукоб у Југославији није био локални инцидент већ догађај дуго припреман, и светског је значаја. То важи и за све оно што се дешавало у Србији током прве деценије 21. века. Сукоб се одиграо у Европи. Преседани који су га пратили и данас се користе као легитимно средство за разбијање, разарање и демонтажу других држава у свету. Интервенцијом у Југославији нарушене су многобројне норме међународног права. На њихово кршење Запад се није обазирао, већ их је истовремено и подстицао и толерисао и после тога експлоатисао. Они који су указивали на то да је тиме отворен простор за ужасавајућу произвољност у међународним односима, ућуткивани су на разне начине, независно од тога да ли су били политичари, правници, историчари или писци, попут нобеловца Хандкеа.

ЕЛИТЕ И МЕГАЛОМАНИЈА

***□ ДА ли су наше друштвене елите способне да реално процене стање у коме се држава налази?**

- Нужно је да реално и без мегаломанија којима смо склони проценимо економску снагу државе, њене технолошке капацитете, знање којим располажемо. То подразумева и јасне представе о границама државе у којој живимо, окружењу које нам је дато и суседима које имамо, стању у коме се налази и матица и Срби на некадашњем југословенском простору и у дијаспора, путу којим идемо и где желимо да стигнемо, времену у коме живимо, а које је и брзо, и контроверзно, и нејасно, по готово свим параметрима. То је наш заједнички посао!

(Вечерње новости)